

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚII UNITE

HOTĂRÂREA nr. 5
Ședința din 29 iunie 2023

Sub președinția doamnei judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 27 lit. b) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra *Legii privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare* (PL-x nr. 421/2021).

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 98 judecători în funcție, au fost prezenți 87 judecători.

În urma dezbaterilor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea *Legii privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare* (PL-x nr. 421/2021), în ansamblul său, prin raportare la prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5), 147 alin. (4), art. 75 alin. (1) cu referire la art. 73 alin. (3) lit. l) și n), art. 16 alin. (1) și art. 53 din Constituție.

I. Încălcarea prevederilor art. 75 alin. (1) cu referire la art. 73 alin. (3) lit. l) și n) din Constituție. Nerespectarea ordinii de sesizare a celor două Camere ale Parlamentului.

Articolul 11 din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare prevede următoarele – *La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă orice alte dispoziții contrare privind cumulul pensiei pentru limită de vârstă, pensiei militare de stat și pensiei de serviciu cu veniturile obținute de persoanele care își desfășoară activitatea în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și din cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială.*

Soluția legislativă prevăzută la art. 11 din legea analizată abrogă reglementări din legi organice pentru care sunt incidente dispozițiile art. 73 alin. (3) lit. l) și n) din Constituție și pentru care, potrivit art. 75 alin. (1), Camera Deputaților are competența de primă de cameră sesizată.

Din examinarea parcursului legislativ, legea vizată a fost supusă dezbaterii și adoptării Senatului, în calitate de primă Cameră sesizată, iar apoi Camerei Deputaților, considerată Cameră decizională.

Drepturile magistraților de a cumula venitul din pensia de serviciu cu venituri din alte activități sunt prevăzute în articolele 216 alin. (2) și art. 290 din Legea 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor

Art. 216 alin. (2) din Legea 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor reglementează posibilitatea acestora de a cumula pensia de serviciu cu indemnizațiile aferente acestor funcții fiind prevăzut că *”Reîncadrarea se face numai la instanțe sau parchete care nu pot funcționa normal din cauza numărului mare al posturilor vacante ori din alte cauze obiective și numai dacă judecătorul sau procurorul a fost eliberat din funcție prin pensionare în ultimii 3 ani anterior reîncadrării. Pe perioada reîncadrării, cuantumul pensiei de serviciu se reduce cu 85%. Prevederile prezentului alineat se aplică în mod corespunzător și celui alt personal prevăzut la alin. (1)”*.

De asemenea, din prevederile art. 290 din aceeași lege reiese că judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție care au funcționat cel puțin 5 ani la această instanță au posibilitatea de a opta pentru intrarea în avocatură sau notariat.

Proiectele de lege privind statutul judecătorilor și procurorilor sunt adoptate prin lege organică și se supun spre dezbateră și adoptare Camerei Deputaților, ca primă Cameră sesizată, Senatul fiind cameră decizională, așa cum rezultă din interpretarea coroborată a dispozițiilor art. 75 alin. (1) cu referire la art. 73 alin. (3) lit. l) din Constituție. Cu privire la acest aspect, Curtea Constituțională a reținut prin

Decizia nr. 153/2020 că „reglementarea drepturilor magistraților, între care și dreptul la pensie, privește statutul profesiilor respective, subsumat garanțiilor de independență a justiției, precum și, cât privește procurorii, rolului constituțional al Ministerului Public. În acest sens, Curtea Constituțională a reținut, referitor la conținutul normativ al art. 125 alin. (2) din Constituție - Statutul judecătorilor, că «se subsumează celui al art. 73 alin. (3) lit. 1) din Constituție, acest din urmă text constituțional cuprinzând toată sfera de relații sociale privitoare la justiție, respectiv organizare, funcționare, statut. (...) Or, nu este de conceput ca unele elemente ce țin de statutul judecătorilor să fie reglementate printr-o lege organică adoptată de Senat în calitate de Cameră decizională, iar altele de Camera Deputaților în calitate de Cameră decizională».”

În aceeași situație se află și Legea educației naționale nr. 1/2011, care potrivit articolului 73 alin.(3) lit.n) este o lege organică, Camera Deputaților fiind prima cameră sesizată.

În consecință, raportat la efectele pe care articolul 11 din lege le produce în privința abrogării unor dispoziții cuprinse în legi prevăzute de art. 75 alin. (1) din Constituție, Guvernul, în calitate sa de inițiator al proiectului de lege, în conformitate cu art. 74 alin. (3) din Constituție, avea obligația să își exercite inițiativa legislativă prin transmiterea proiectului de lege către Camera competentă să îl adopte, ca primă Cameră sesizată, respectiv la Camera Deputaților.

II. Încălcarea prevederilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție.

Consultările efectuate în vederea elaborării prezentului act normativ nu au fost efectuate cu toți participanții interesați prin reprezentanți ai categoriilor profesionale vizate de lege. De altfel, în ce privește modificarea implicită a statutului magistraților, obligația inițiatorului de a solicita avizul Consiliului Superior al Magistraturii este expres prevăzută de art. 39 alin. (3) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit căruia *Plenul Consiliului Superior ai Magistraturii avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești.*

Așa cum s-a arătat în jurisprudența constantă a instanței de contencios constituțional, sfera de cuprindere a sintagmei „*acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești*” (care se regăsea identic în reglementarea anterioară din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii), în funcție de care se poate determina obligația legală și constituțională a autorităților competente de a solicita avizul Consiliului Superior al Magistraturii, a fost circumscrisă de Curte, care a reținut că sintagma se referă „*numai la actele normative care privesc în mod direct organizarea și funcționarea autorității judecătorești, precum modul de funcționare*

al instanțelor, cariera magistraților, drepturile și obligațiile acestora etc. (...)" (Decizia nr. 901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009). Pe cale de consecință, prin Decizia nr. 3 din 15 ianuarie 2014, Curtea a constatat că *„proiectele de legi care implică un aviz al Consiliului sunt cele precum actele normative privind statutul judecătorilor și procurorilor (care cuprind dispoziții referitoare la drepturile și îndatoririle judecătorilor și procurorilor, incompatibilități și interdicții, numirea, promovarea, suspendarea și încetarea funcției de judecător sau procuror; delegarea, detașarea și transferul judecătorilor și procurorilor, răspunderea acestora etc), reglementat în prezent prin Legea nr. 303/2004 (...).*

Potrivit Cartei Universale a judecătorului adoptată de Consiliul Central al AIJ, Taiwan la 17 noiembrie 1999, actualizată la Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017, reprezentanții sistemului de justiție trebuie consultați înainte de a se lua orice decizie care poate afecta performanța îndeplinirii atribuțiilor judiciare. Judecătorul are dreptul să ceară pensionarea și să primească o pensie corespunzătoare nivelului său de responsabilitate. După pensionare, judecătorul poate exercita o altă activitate profesională juridică dacă aceasta din urmă nu este incompatibilă din punct de vedere etic cu fosta sa activitate juridică. Judecătorul nu poate fi privat de pensia sa pentru singurul motiv că exercită o altă activitate profesională.

De asemenea, prin Decizia nr. 153/2020, Curtea Constituțională a reținut că *”dispozițiile care cuprind reguli cu caracter procedural incidente în materia legiferării se corelează și sunt subsumate principiului legalității, consacrat de art.1 alin.(5) din Constituție, la rândul său acest principiu stând la temelia statului de drept, consacrat expres prin dispozițiile art.1 alin.(3) din Constituție”*. Curtea Constituțională a invocat în acest sens și recomandările Comisiei de la Veneția, cuprinse în raportul intitulat Rule of law checklist, adoptat la cea de-a 106-a sesiune plenară (Veneția, 11—12 martie 2016), în care s-a reținut că *”procedura de adoptare a legilor reprezintă un criteriu în aprecierea legalității, care constituie prima dintre valorile de referință ale statului de drept (pct.II A5). Sub acest aspect sunt relevante, între altele, potrivit aceluiași document, existența unor reguli constituționale clare în privința procedurii legislative, dezbaterile publice ale proiectelor de legi, justificarea lor adecvată, existența evaluărilor de impact înainte de adoptarea legilor.”* (Decizia nr.128 din 6 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.189 din 8 martie 2019, paragrafele 31-33). Aceste considerente desprinse din raportul intitulat Rule of law checklist au fost întărite, recent, de Comisia de la Veneția, cu prilejul Avizului referitor la modificarea legilor justiției, context în care a subliniat că *”(...) într-un stat cu adevărat democratic, bazat pe statul de drept, este obligatoriu să se asigure că, în toate etapele procesului de reformă, toate părțile interesate sunt implicate fie direct, fie printr-o consultare adecvată”*.

Întrucât inițiatorii legii aveau obligația solicitării avizului Consiliului Superior al Magistraturii, absența solicitării acestui aviz este de natură să susțină neconstituționalitatea extrinsecă a actului normativ în raport cu prevederile art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție.

III. Caracterul eterogen al legii. Nesocotirea principiului unicității reglementării. Încălcarea art. 1 alin. (5) privind principiul legalității coroborat cu art. 147 alin. (4) din Constituția României referitor la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

Legea ce formează obiectul sesizării aduce modificări și/sau completări explicite asupra mai multor acte normative, respectiv: Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, dar și implicite, prin norma cuprinsă la art. 11 din lege, care constituie temei de abrogare a unor dispoziții legale cuprinse în alte acte normative, inclusiv în Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

În aprecierea caracterului eterogen al unei legi, trebuie avute în vedere criteriile stabilite cu valoare de principiu de către instanța de contencios constituțional prin Decizia nr. 61/2020, considerentele 75-76, prin care s-a reținut că: *„(...)actul normativ analizat nu are un obiect de reglementare clar, unic și bine definit pentru că acesta nu modifică un singur act normativ, ci modifică mai multe dispoziții din diverse acte normative, eterogene ca obiect de reglementare. (...) Or, „Modificarea și completarea unui număr atât de însemnat de acte normative nu pot fi realizate pe calea unei singure legi, lege care nu reprezintă nici măcar o încercare de codificare în materie, ci una care exprimă diferite opțiuni legislative în domenii eterogene în sine. Este adevărat că, potrivit art. 74 din Constituție, deputații, senatorii și Guvernul pot prezenta, după caz, propuneri și proiecte de legi organice și ordinare, indiferent de domeniul avut în vedere, însă este de la sine înțeles că propunerea/proiectul de lege trebuie să vizeze relații sociale omogene. În caz contrar, s-ar ajunge la situația inadmisibilă ca printr-o/printr-un propunere/proiect de lege să se reglementeze relații sociale variate cu sau fără legătură între ele, iar legea astfel adoptată să nu reflecte unitate normativă și un scop unic.”*

Examinarea Legii privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare (PL-x nr. 421/2021) din perspectiva jurisprudenței Curții Constituționale conduce la concluzia că au fost încălcate dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție referitoare la principiul legalității, în componenta privind calitatea legii, coroborate cu cele ale 147 alin. (2) din Legea fundamentală.

Legea atacată reglementează printr-un singur act normativ, sub pretextul „constrângerilor bugetare și reducerii costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal”, modificări și completări ale mai multor legi referitoare la categorii diferite de beneficiari de pensie din sistemul public sau pensii de serviciu prin care sunt reglementate drepturi privind cumulul pensiei cu venituri de natură salarială din fonduri publice.

În unele situații, drepturile privind cumulul pensiei cu venituri de natură salarială din fonduri publice sunt prevăzute în statute ce au un rang constituțional, cum este, spre exemplu, statutul judecătorilor și procurorilor, și pentru a căror modificare/completare sau abrogare este necesar a fi respectată procedura de legiferare stabilită constituțional (obținerea avizului Consiliului Superior al Magistraturii, ordinea de sesizare a camerelor Parlamentului, etc).

Modificarea și completarea unui număr însemnat de acte normative ce reglementează situații juridice diferite, prin intermediul unui singur act normativ, este incompatibilă cu principiile legalității și a cel al statului de drept prevăzute de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, precum și cu deciziile obligatorii ale Curții Constituționale, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție.

IV. Încălcarea art. 1 alin. (3) și (5) prin raportare la art. 53 din Constituție cu privire la principiul securității raporturilor juridice, al clarității și previzibilității reglementării și a statului de drept.

Prin Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, care a intrat în vigoare la data de 16 decembrie 2022, a fost adoptat noul statut al judecătorilor și procurorilor, prin care, la art. 216 alin. (2), a fost reglementat dreptul magistraților de a cumula pensia de serviciu cu indemnizația de încadrare, în condițiile prevăzute de acest articol.

Prin expunerea de motive ce a însoțit proiectul de lege, Guvernul a justificat emiterea acestui proiect de lege prin faptul că „intrarea în vigoare a *legilor justiției* (legilor privind statutul judecătorilor și procurorilor, privind organizarea judiciară și privind Consiliul Superior al Magistraturii) constituie jalon în Planul Național de Redresare și Reziliență (PNNR) al României”. De asemenea, tot prin expunerea de motive, inițiatorul a precizat că prin proiectul de lege se propune reglementarea la nivel de lege a tuturor aspectelor care privesc cariera magistraților, respectiv **menținerea drepturilor magistraților la nivelul existent în prezent.**

Repunerea în discuție, la un interval scurt de timp, a dreptului privind cumularea pensiei de serviciu cu alte venituri de natură salarială plătite din fonduri publice încalcă principiul constituțional al securității juridice, al previzibilității reglementării și cel al statului de drept și nu răspunde exigențelor privind garantarea adecvată prin lege a drepturilor magistraților, exprimate expres atât în documente

internaționale [Principiile fundamentale privind independența magistraturii, art. 11], cât și în jurisprudența Curții Constituționale [Decizia nr. 900/2020, paragraful 123, 144].

Deși statul are dreptul de a stabili ce prestații se plătesc angajaților săi din bugetul de stat, totuși, în cazul în care valoarea unei prestații este redusă sau când plata acesteia este suspendată, acest lucru poate constitui o ingerință în respectarea bunurilor, care trebuie justificată [Rasmussen împotriva Poloniei, nr. 38.886/05, § 71, 28 aprilie 2009].

În cazul de față, Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare condiționează plata salariului categoriei de persoane vizate de suspendarea plății pensiei, fie că este din sistemul public de pensie, fie că este pensie de serviciu sau pensie militară.

Justificarea dată de Guvern cu privire la luarea acestei măsuri este menționată în Expunerea de motive care a însoțit proiectul de lege și se referă la „constrângerile bugetare și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal”, însă această afirmație este doar la nivel declarativ, nefiind susținută de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale care urmează să fie reglementate, de evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

De asemenea, cu toate că este menționat un număr de persoane beneficiare de pensie care obțin venituri salariale, respectiv 88.137, inițiatorul nu precizează numărul de pensionari cumularzi care obțin venituri salariale de la un angajator din sistemul bugetar sau din cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților comerciale la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială deși această precizare era necesară în contextul invocat al constrângerilor bugetare și al reducerii costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal.

În ce privește impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung, cu toate că se declară un obiectiv de reducere a cheltuielilor de personal, inițiatorul nu a furnizat nicio informație, precizând că „Nu se produce impact financiar asupra bugetului consolidat”.

În lipsa unei justificări reale privind măsura interzicerii cumulului pensiei cu veniturile salariale plătite din fonduri publice, soluția legislativă adoptată, privind suspendarea plății pensiei, constituie o ingerință în respectarea bunurilor incompatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, în timp ce obligarea pensionarului sau persoanei care îndeplinește condițiile de pensionare de a opta între

a continua raportul de muncă sau de a-1 înceta în mod forțat constituie o restrângere a dreptului fundamental la muncă, garantat de art. 41 alin. (1) din Constituție, condițiile impuse de art. 53 din Constituție nefiind îndeplinite.

V. Nesocotirea principiului egalității în drepturi prevăzut de dispozițiile art. 16 coroborat cu art. 53 din Constituție.

În ceea ce privește principiul egalității în drepturi, Curtea Constituțională a reținut într-o jurisprudență constantă (sintetizată, cu titlu de exemplu, în Decizia nr. 657/2019), că acesta presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de *scopul urmărit*, nu sunt diferite. Ca urmare, situațiile în care se află anumite categorii de persoane *trebuie să difere în esență* pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un *criteriu obiectiv și rațional*.

Curtea a mai stabilit că discriminarea se bazează pe noțiunea de "excludere de la un drept", iar remediul constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, îl reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului.

În același sens s-a reținut și jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat, în aplicarea prevederilor art. 14 din Convenția privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind interzicerea discriminării, că reprezintă o încălcare a acestor prevederi orice diferență de tratament săvârșită de stat între indivizi aflați în situații analoage, fără o justificare obiectivă și rezonabilă (de exemplu, prin Hotărârea din 13 iunie 1979, pronunțată în Cauza Marckx împotriva Belgiei, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, pronunțată în Cauza D.H. și alții împotriva Republicii Cehe, paragraful 175, Hotărârea din 29 aprilie 2008, pronunțată în Cauza Burden împotriva Regatului Unit, paragraful 60, Hotărârea din 16 martie 2010, pronunțată în Cauza Carson și alții împotriva Regatului Unit, paragraful 61).

Prin raportare la aceste principii, Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare este discriminatorie deoarece, deși se reclamă „constrângerilor bugetare și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal”, prin articolul 4 din legea analizată instituie o serie de excepții de la această regulă, unele dintre ele *fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă*, cum ar fi exceptările privind persoanele alese în funcții de autoritate sau demnitate publică [la art. 4 alin. (1) lit. a)], personalul didactic de predare din învățământ pensionat, încadrat/reîncadrat [art. 4 alin. (1) lit. b)], persoanele care ocupă funcții clericale sau funcții de specialitate artistică [referitor la, art. 4 alin. (1) lit. h)] și persoanele care exercită un mandat în

cadrul autorităților administrative autonome aflate sub control parlamentar și care se finanțează integral din venituri proprii [art. 4 alin.(2)].

De asemenea, soluția legislativă cuprinsă la art. 4 alin. (1) lit. b) creează o discriminare în cadrul aceleiași categorii profesionale, respectiv între personalul didactic de predare din învățământ superior, prevăzut de art. 285 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, pe de-o parte, și personalul de cercetare din învățământul superior, prevăzut de art. 285 alin. (2) și personalul didactic/cercetare asociat, prevăzut de art. 285 alin.(4) din aceeași lege, pe de altă parte.

Potrivit art. 285 alin. (7) din Legea educației naționale – Legea nr. 1/2011 - în departamente, în școli doctorale, în institute de cercetare, în centre de cercetare și microproducție sau în alte unități pot funcționa pe posturi distincte și personal de cercetare, personal de cercetare asociat, inclusiv studenți din toate cele 3 cicluri, precum și alte categorii de personal, potrivit legii.

În cadrul acestei categorii de personal, nici inițiatorul proiectului de lege și nici Parlamentul nu au justificat excluderea din categoria persoanelor exceptate de la interdicția cumulului pensiei cu salariul a personalului de cercetare din învățământul superior și personalului didactic/cercetare asociat.

VI. Încălcarea art. 1 alin. (5) referitor la calitatea legii și art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil din Constituție.

În considerentul 51 din Decizia 62/2018, Curtea Constituțională a reținut că „*orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a putea fi aplicat (...). În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. Pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (a se vedea Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza Rotaru împotriva României, paragraful 52, și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, pronunțată în Cauza Sissanis împotriva României, paragraful 66). O lege îndeplinește condițiile calitative impuse atât de Constituție, cât și de Convenție, numai dacă norma este enunțată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își adapteze conduita în funcție de aceasta, astfel încât, apelând la nevoie la consiliere de specialitate în materie, el să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă și să își corecteze conduita (în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al*

României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, și Decizia Curții Constituționale nr. 743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 579 din 16 august 2011, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la care se rețin, spre exemplu, Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Cantoni împotriva Franței, paragraful 29, Hotărârea din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Wingrove împotriva Regatului Unit, paragraful 40, Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei, paragraful 59).”

De asemenea, în considerentul 74 din Decizia nr. 104/2018, Curtea Constituțională a reținut că „În cadrul controlului de constituționalitate, principiul legalității a fost analizat inclusiv prin încorporarea normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Temeiul constituțional al valorificării normelor de tehnică legislativă în controlul de constituționalitate a fost identificat așadar în dispozițiile art. 1 alin. (3) «România este stat de drept [...]», precum și ale art. 1 alin. (5), «În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie ».”

Prevederile art. 7 alin. (4) din Legea supusă discuției, care reglementează ca fiind contravenție fapta angajatorului referitoare la nerespectarea a obligației de a lua măsurile necesare constatării cazurilor prevăzute la art. 6 nu întrunește exigențele de claritate și previzibilitate statuate în mod constant în jurisprudența Curții Constituționale

În materie contravențională, legiuitorul trebuie să manifeste o prudență deosebită în reglementarea unor fapte ca fiind contravenție, astfel încât destinatarul legii să își poată adapta conduita în funcție de norma juridică instituită cu suficientă precizie și claritate.

Or, din cuprinsul prevederilor art. 7 alin. (2) teza I nu se pot identifica care sunt acele „măsuri necesare constatării cauzelor prevăzute la art. 6” pe care angajatorul este obligat să le ia și în lipsa cărora fapta sa culpabilă constituie contravenție. În lipsa unei reglementări mai precise a obligației stabilite în sarcina angajatorului constatarea preinsei contravenției de către persoanele împuternicite din cadrul inspectoratelor teritoriale de muncă, prevăzute la alin. (7) al aceluiași articol se realizează arbitrar, în lipsa unor criterii obiective, contrar dreptului la un proces echitabil și a cerințelor de calitate a legii.

În egală măsură, modul de reglementare a prevederilor art. 7 alin. (4) din Legea atacată este deficitar din perspectiva normelor de tehnică legislativă în condițiile în care instituirea contravenției prevăzute și sancționate la articolul menționat se realizează cu nerespectarea prevederilor art. 50 alin. (1), teza a II-a, conform cărora „Nu poate fi făcută, de regulă, o trimitere la o altă normă de trimitere”, folosindu-se tehnica normei de trimitere în sensul că art. 7 alin. (4) sancționează contravențional fapta prevăzută la alin. (2) care, la rândul său, trimite, în ce privește conținutul

constitutiv al contravenției la prevederile art. 6, care la rândul său trimite, tot din perspectiva conținutului constitutiv al contravenției la prevederile art. 2.

Or, această modalitate de reglementare determină neclaritatea și neprevizibilitatea conținutului constitutiv al contravenției sancționate la art. 7 alin. (4) din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, acesta neputând fi determinat prin coroborarea prevederilor art. 7 alin. (2) și (4), art. 6, art. 2.

În acest caz, normele de tehnică legislativă încălcate au valență constituțională prin raportare la art. 1 alin. (5) coroborat cu art. 21 alin. (3) din Constituție, textul criticat fiind contrar normelor precizate.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite:

HOTĂRĂȘTE:

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra neconstituționalității *Legii privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare (PL-x nr. 421/2021)*, în ansamblul său, prin raportare la prevederile constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5), 147 alin. (4), art. 75 alin. (1) cu referire la art. 73 alin. (3) lit. l) și n), art. 16 alin. (1) și art. 53 din Constituție.
Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte
Judecător Corina-Alina Corbu

Prim magistrat asistent delegat
Aneta Ionescu